

A gumibothasználat politikailag visszahat, káros ^[1]

„Tájékoztató jelentés a beat-együttesek fellépésével kapcsolatos eseményekről.”

„A zenekar tagjainak egyes megnyilvánulásai (az énekesnő a földön vonaglott, a dobos a dobverőket a közönség közé dobta, az egyik zenekar tagjai úgy néztek ki, mint a majmok – hosszú haj –, állandó jelleggel pózoltak), a „forró zene” mellett alkalmasak voltak a tömeghangulat olymértű felfokozására, hogy egyesek önkívületi állapotba estek, vergődtek, lökdösték egymást, vetkőztek, stb.”

Bevezetés

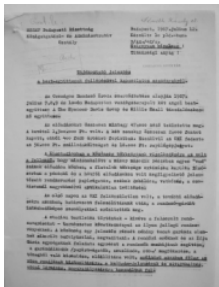
„A Kisstadionban a közönség többségének viselkedésére az volt a jellemző, hogy mindenekelőtt a műsor második részében egyes „vad” számok előadása közben, a fiatalok többsége extázisba került. Elsősorban a pénteki és a hétfői előadásokon volt megfigyelhető jelentősebb rendezavarás: papírégetés, székek dobálása, vetkőzés, a szokásosnál nagyobb mértű 'artikulátlan' üvöltözés.”

1967. július 7-én késő este a Thököly úton valóságos összetűzés történt [popup title="fiatalok egy népesebb csoportja és a rendőrök között." format="Default click" activate="click" close text="„Július 7-én 22 óra után [...] a Thököly úton huligánok szemétkukákat dobáltak az úttestre, néhány helyen leszaggatták a szemégyűjtő ládákat, azokat dobálták, köveket dobáltak a rendőrök és a lovak, valamint az URH gépkocsik felé, több ló megijedt, a felocsolt és csúszós úttesten két ló elesett, egy rendőr és a ló megsérült. Néhány üveget a rendőrautókhoz dobáltak, az intézkedő rendőrök felé becsmerlő kijelentések, fütty-koncert hangzott el. Ebben a kritikus helyzetben csak határozott fellépés segíthetett, ennek hiányában az események tovább fajulhattak, és kimenetelük bizonytalan lehetett volna.”] A Kisstadionban ezen a napon került sor Millie Small koncertjére, majd 8-án és 9-én a híres The Spencer Davis Group is fellépett, de zavargásra csak az első napon, pénteken került sor. A fiatalok elégedetlenségének kiváltója az volt, hogy a koncert a tervezettnél korábban, hirtelen „villanyoltással” ért véget, mivel a belügyi szervek veszélyesnek ítélték meg a felszabadultan szórakozó fiatalok viselkedését, amiért a zenekar előadásmódját és a zenészek kínzetét okolták. Valójában a rendőrök nem tudták kezelni a helyzetet, és valószínűleg először hallottak élőben nyugati beat zenekart.

„A zenekar tagjainak egyes megnyilvánulásai (az énekesnő a földön vonaglott, a dobos a dobverőket a közönség közé dobta, az egyik zenekar tagjai úgy néztek ki, mint a majmok - hosszú haj -, állandó jelleggel pózoltak), a „forró zene” mellett alkalmasak voltak a tömeghangulat olymértű felfokozására, hogy egyesek önkívületi állapotba estek, vergődtek, lökdösték egymást, vetkőztek, stb.” Továbbá hozzátették: „a hangulatot az is befolyásolta, hogy a közönség jórésze megcsalva érezte magát, a magas helyárakért nyújtott rövid műsoridő miatt.”

Az idézett jelentés nem számolt be arról, hogy hány fő vett részt a koncert utáni tüntetésben, de a kivезényelt karhatalmi alakulatok URH gépkocsik és lovasrendőrök segítségével tudták megfékezni a kukákat borogató, a kivonuló rendőrökre köveket és üvegeket dobáló fiatalok csoportjait. A „határozott” rendőri fellépés következtében 122 főt állítottak elő, akikből 96-ot rendőrhatalom figyelmeztetés után elengedtek, 26 embert garázdaság és hivatalos személy elleni erőszak miatt 10-től 30 napig terjedő elzárásra ítélték.

Az előállítottak nagy többségben 16 és 20 év közötti általános és középiskolás tanulók voltak, de akadt közöttük egyetemista is. A jelentés egy rendőrt és lovát kivéve nem szól sérültekről, ám a renitens fiatalok körében ez bizonyára elkerülhetetlen volt.

[Képgaléria megtekintése](#) ^[2]

Az eseményekről a Népszabadság is beszámolt 1967. július 11-én. A „Tomboló” című cikkben leírták, hogy fiatalok csoportjai újságokból fáklyákat égettek, és „padlapokat” gyűjtögettek a koncert alatt, majd a koncert után szemetes kukákat borogattak, és kirakatokat törtek be. Méltatták a rendőrség kemény fellépést a huligánokkal szemben, és a beatzene rajongóit egyenesen gyenge idegzetűeknek nevezték. A következő oldalon egy másik cikkben beszámoltak arról, hogy az ominózus hétvégén a szokásosnál lényegesen hűvösebb idő ellenére rekordot döntött az országba beutazó turisták száma, amelyet nem hoztak, a propagandának megfelelően nyilván nem is hozhattak összefüggésbe a népszerű SDG koncertsorozattal, sokkal inkább a [popup title="bővülő idegenforgalmi lehetőségeket méltatták." format="Default click" activate="click" close text="„A változékony időjárás ellenére [...] szombaton 91 ezer, vasárnap 72 ezer utas érkezett az országba a Belügyminisztérium Országos Parancsnokságának jelentése szerint.” Legtöbb külföldi állampolgárt Röszkénél, Rajkánál és Biharkeresztesnél regisztráltak. Népszabadság, 1967. július 11. 8 és 9. o.]

A kultúrpolitika enyhülésével a beatzene korlátozott népszerűsítése és megtűrése kifizetődőnek bizonyult, de egyre nagyobb rendőrségi ráfordítással és készültséggel járt. A jelentésből kiderül, hogy a rendőrség és az ORI között nem volt megfelelő az együttműködés, legalábbis a szervezés és rendezvénybiztosítás hiányosságaira panaszkodtak: „Az első napon az ORI felkészületlen volt, a további előadásokra azonban, határozott felszólításunk után, a rendező-gárdát intézkedőképes személyekkel erősítették meg.” Az ORI szervezésében évente csak pár alkalommal került sor nyugati sztárzenekarok felléptetésére. A koncertek helyszíne néhány kivételtől eltekintve Budapesten a Kisstadionban volt.

A történetek után a „nyugalom biztosítása érdekében” változtattak az együttesek szombati, vasárnapi és hétfői koncertekre tervezett számainak sorrendjén és a „vadabb” számokat a műsor elejére tették. Az első napi koncertet követő rendezavarás, alapot szolgáltatott a belügyi szerveknek arra, hogy a jelentésben hasonló tömegrendezvények szabályozásának szigorítását kérik. Ezzel lényegében visszatértek volna az ötvenes évek elejének gyakorlatához, többek között arra hivatkozva, hogy a szükséges rendőri erőszak visszatetszést kelt, és erőszakosnak állítja be a hatalmat:

„Kérjük ismételtlen a Belügyminisztérium vezetését, vegye fontolórá, azt a korábban - 1965. november 20-án - készített javaslatunkat, mely szerint vissza kellene állítani azt az 1955. előtti gyakorlatot, amikor is a rendőrhatalom a jelentősebb kulturális és sportrendezvényekre csak megfelelő rendezőgárda és más közbiztonsági feltételek megteremtése esetén adott engedélyt. [...] Emiatt „a rendőri szervek számos esetben kész tények elé vannak állítva és gyakran - éppen a rendezés mulasztásai miatt - kénytelenek a felizgatott tömeggel szemben kényszerintézkedések (gumibot-használat) megtételére, amely politikailag visszahat és káros.”

A hatvanas évek második felében a főváros bűnüldöző szerveinek figyelme - a központi ifjúsági és kultúrpolitikához illeszkedően egyre inkább a galeriknek és/vagy huligánoknak bélyegzett beat-rajongó és koncertlátogató fiatalokra összpontosult. Néhány kirívó, precedens eset kivételével mozgásukat nem korlátozták közvetlenül, viselkedésüket esetenként a szülők vagy a tanárok figyelemzavarásával szankcionálták. Jellemzően folyamatos ellenőrzésekkel próbálták kikényszeríteni beilleszkedésüket, és adminisztratív eszközökkel (tűlszabályozással), néha bomlasztással érték el a veszélyesnek ítélt önszerveződő közösségek széthullását.

Noha nem lehet a beatzenét felelőssé tenni a bűnözésért, ám mivel több esetben valóban garázda és erőszakos bűncselekményekhez vezetett, korabeli rendőrségi

terminológiával galerizésnek és hulgizmusnak nevezett tevékenység óhatatlanul összekapcsolódott a beatkoncertek látogatásával, a belügy a maga módján logikusan érvelt a rendezvények szigorúbb ellenőrzése vagy betiltása mellett, és a szórakozó fiatalok ellenőrzésére ettől kezdve egyre gyakrabban titkos ügynököket is alkalmaztak.

A beat zenével és az erősödő hippy divattal szemben a rendőrség és a pártbizottság is tanácstalan volt. A kultúra formálásában hivatalosan szerepet vállalók (újságírók, művelődési ház és otthonvezetők, népművelők) többségükben nem értették, és nem is nagyon kívánták megérteni a fiatalok nyelvezetét, valamint a nyugati mintákra épülő öltözködését. A problémát egyszerűen csak a nyugatról beszivárgó amerikai tömegkultúra romboló hatásának tulajdonították. A szabad és spontán megnyilvánulásokat (vetkőzést, hosszú haját, kitézők, jelvények viselését, a nyugati divatot követő öltözködést) a belügyi szervek szinte automatikusan rendszerellenes cselekedetként kezelték, ezzel is alapot szolgáltatva tevékenységük igazolásához.

Jelzet: Budapest Főváros Levéltára XXXV. 1. d. 106. ó. e. - A jelentés az MSZMP Budapesti Bizottsága első titkára, Németh Károly részére készült. - Itt szeretném megköszönni a forrást Rácz Attilának (Budapest Főváros Levéltára).

Forrás

A koncertek programja a Pesti Műsor 1967. július 7-13-ai számából

KIS STADION

Pénteken, 7-én és szombaton, 8-án

Kezdetre 8-kor

Vasárnap, 9-én

Kezdetre du. ? 4-kor és este 8-kor

THE SPENCER DAVIS GROUP

és

MILLIE SMALL

Hangversenyre

Konferál:

dr. Hegedűs János és Poór Klára

Millie Small műsora:

SPENCER:

My Boy Lollipop (Lollipop fiam) - *[Helyesen: A fiúm, Lollipop]*

WASHINGTON:

Something's Gotta Be Done (Valamit kell csinálni)

DOMINO:

I've Been Around (Erre jártam) - *[Helyesen: Jártam mindenfelé]*

DOMINO:

Walkin' To New Orleans (Utazás New Orleansba)

DOMINO:

Be My Guest (Légy a vendégem)

BROWN:

Oh Henry

DOMINO:

Naturel Born Lover (Született szerető)

DOMINO: Let The Four Winds Blow (Hadd fújjanak a szelek)

The Spencer Davis zenekar műsora:

WINWOOD:

Gimme Some Loving (Adj egy kis szerelmet) - *[Eredeti címben: Lovin']*

WINWOOD:

I'm a Man (Férfi vagyok)

WINWOOD:

Blues in F (Blues F-dúrban)

DEMETRIUS:

Mean Woman Blues ('Piti' nők bluesa) - *[Ezt nem lehet így lefordítani]*

WINWOOD:

On The Green Light (Zöld úton)

VALIER:

Neighbor, Neighbor (Szomszéd, szomszéd)

EDWARDS:

Somebody Help Me (Segítsen valaki)

WILSON:

Together Till The End Of Time (Együtt az idők végéig)

EDWARDS:

When! Come Home (Jöjj haza) - *[Helyesen: When I Come Home - Mikor haza megyek]*

LEWIS:

When a Man Loves One Woman (Amikor a férfi egyetlen nőt szeret) - *[Helyesen: Mikor egy férfi szeret egy nőt]*

[Alatta apróbetűvel]

(A sorrend a helyszínen alakul ki. A műsor- és szereplőváltás jogát a rendezőség fenntartja.)

Címkek:

[Kisstadion](#) ^[3]

[ORI](#) ^[4]

[Országos Rendező Iroda](#) ^[5]

[beat zene](#) ^[6]

Kiadás: 9. évfolyam (2009) 6. szám

Forrás webcím: https://www.archivnet.hu/kuriozumok/a_gumibothasznalat_politikailag_visszahat_karos.html

Hivatkozások

[1] https://www.archivnet.hu/kuriozumok/a_gumibothasznalat_politikailag_visszahat_karos.html

[2] https://www.archivnet.hu/.../galeria_pop.php%3Fga_id%3D25

[3] <https://www.archivnet.hu/cimkek/kisstadion>

[4] <https://www.archivnet.hu/cimkek/ori>

[5] <https://www.archivnet.hu/cimkek/orszagos-rendezo-iroda>

[6] <https://www.archivnet.hu/cimkek/beat-zene>